

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR.: 11/02725-126	
14 OKT 2013	
ARKBET:	395-spmp
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

Politiets sikkerhetstjeneste
Den sentrale enhet

Postboks 4773 Nydalen,
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Faksnr. 23 30 51 20
Besøksadresse:
Nydalen allé 35, Oslo

Kontaktperson:

Deres ref.: 2011/02725-93
Vår ref.: 201300262-5 008
Dato: 9. oktober 2013

Høring - Ny lov om Forsvarets ansvar for å avverge luftbårne terroranslag og Forsvarets bistand til politiet

Det vises til høring Ny lov om forsvarets ansvar for å avverge luftbårne terroranslag og forsvarets bistand til politiet av 11.7.2013.

PST er positive til at man søker å lovregulere forsvarets bistand til politiet. Det er viktig at man legger til rette for en god utnyttelse av landets samlede kapasiteter i kriminalitetsbekjempelse, herunder terrorbekjempelse, og at man i den forbindelse legger grunnlaget for en god politisk debatt om hvordan og hvor langt slik bistand skal gjennomføres.

PST finner dessverre ikke at forslaget slik det nå foreligger legger det nødvendige grunnlaget for slik debatt. Arbeidsgruppens rapport har mangler hva gjelder nødvendige utredninger og prinsipielle drøftelser. Åpenbare rettsikkerhetsspørsmål, eksempelvis i forhold til ansvarsdeling forsvaret og det sivile samfunn, er ikke drøftet. Dette er uheldig.

Vi vil innledningsvis også bemerke at det vil kunne synes mer hensiktsmessig dersom loven endret navn og derigjennom i større grad synliggjorde at lovens hovedansvarlig var en regulering av forsvarets bistand til politiet.

Prinsipielle spørsmål

Departementet fastslår i høringsnotatet at dagens former for bistand; alminnelig bistand og håndhevelsesbistand, faller utenfor grunnlovsforbudet i Grunnloven § 99, 2. ledd.

Vi finner det uheldig at spørsmålet om grunnlovsforbudet mot bruk av militær makt overfor borgerne uten hjemmel i lov, jf Grunnloven § 99, 2. ledd, ikke er nærmere utredet.

Departementet legger til grunn at håndhevelsesbistand faller utenfor grunnlovsforbudet, noe PST ikke finner åpenbart. Spørsmålet er omdiskutert i juridisk teori og det reiser viktige prinsipielle spørsmål om rolle og ansvarsfordeling mellom sivilt politi og Forsvaret.

Spørsmålets viktighet understrekes av at departementet nærmest uten drøftelse fastslår at Forsvaret skal ha ansvaret for å avverge luftbårne terroranslag. Terror er kriminalitet.

Kriminalitetsforebygging og -bekjempelse skjer i det sivile samfunn og PST er her gitt et klart mandat og oppgave i forhold til terrorforebygging og etterforskning. PST er i utgangspunktet ikke negativ til at Forsvaret skal ha dette ansvaret, men synes det er uheldig at spørsmålet ikke er drøftet med utgangspunkt i den alminnelige ansvarsdeling i forhold til terrorforebygging. Det vises også til våre merknader til § 4 nedenfor og en vil peke på viktigheten av at beslutninger treffes ut fra et mest mulig oppdatert og korrekt situasjonsbilde. Hvordan dette sikres i tidskritiske situasjoner bør drøftes i forbindelse med lovforslaget.

Det etterlyses videre en drøftelse av muligheten for at hjemmel for forsvarets bistand til politiet hjemles i politiloven. Det synes ikke omtvistet hvor det overordnede ansvar for bistanden vil ligge, og regulering i politiloven ville avspeilet dette.

Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1 Formål

Det vises til de innledende merknader hvor det etterlyses en drøfting av ansvarsforholdene som fastsettes i forslaget § 1.

For øvrig er det feil å vise til at formålet med bestemmelsen er å "fastsette bestemmelser". Fastsettelse av bestemmelser er en konsekvens av lovreguleringen og dermed overflødig å si. Formuleringen bør fjernes.

Det kan også synes overflødig å spesifikt nevne politiets "oppdragsløsning". Dette er selvsagt og ordet "oppdragsløsning" kan fjernes.

Til § 2 Virkeområde

Det er uheldig at det i bestemmelsen vises til folkerettens begrensninger kun for lovens første del. I den grad man finner en slik type henvisning nødvendig vil det gjelde hele loven, og henvisningen til "første del" bør fjernes.

Til § 4 Overordnet ansvar

Det vises til de innledende merknader og spørsmålet om grunnlovsforbudet i Grunnloven § 99, 2. ledd. Det bør avklares hvor langt Forsvarsdepartementets beslutningsmyndighet her rekker.

PST vil også bemerke at det er avgjørende at beslutning i hht forslaget § 4 treffes ut fra et mest mulig oppdatert og korrekt situasjonsbilde. Reelle hendelser og øvelser har vist at selv med relativ god tid til disposisjon har dette vist seg vanskelig. Forsvaret må i en slik situasjon hente inn informasjon fra PST, det ordinære politi og andre aktører/myndigheter. Utfordringer i forhold til utveksling av gradert informasjon, praktisk og formelt, er noen av hindrene her.

Til § 8 Etterretnings- og sikkerhetsbistand

PST ser i utgangspunktet positivt på en regulering av Etterretningstjenestens bistand til PST.

Etterretningstjenesten og PST har et nært og godt samarbeid. Dette er en nødvendig forutsetning for begge tjenesters oppgaveløsning. Forventninger om et tett samarbeid er også en politisk forventning; senest ved beslutning om opprettelse av et Felles kontraterrorssenter med fast representasjon fra PSTs og Etterretningstjenestens analyse- og operative miljøer.

De rettslige rammer for informasjonsutveksling mellom Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og Etterretningstjenesten (E) har betydning for en effektiv og målrettet oppgaveløsning for begge tjenester, herunder betydning for muligheten for å avdekke konkrete trusler. Skranker hos den ene part kan få avgjørende betydning for oppgaveløsningen til den andre.

De to tjenestenes oppgaver og rettslige rammer er regulert i separate regelverk som forvaltes av ulike fagdepartement, med unntak av samarbeidsinstruksen av 13. oktober 2006 nr 1151, og utfyllende rutiner for samarbeid, etablert av tjenestene i fellesskap. Samarbeidsinstruksen uttrykker klare forventninger om et nært og godt samarbeid mellom tjenestene, men opprettholder de juridiske rammer. Samarbeidet skal således skje innenfor rammen av "de respektive overordnede rettsgrunnlag som gjelder for tjenestene" (instruksen § 2), "den enkelte tjenestes eget rettsgrunnlag" (instruksen § 7), og "andre overordnede styringsdokumenter" (instruksen § 7).

I tillegg til utfordringer knyttet til muligheter for informasjonsutveksling, ser man en utfordring knyttet til hvor langt Etterretningstjenesten kan gå i sin bistand til PST ved et innenlandsk terroranslag eller ved annen innenlandsk sikkerhetstruende virksomhet som det tilligger PST å forebygge og etterforske etter politiloven kap IIIa. Disse spørsmål er løftet til de respektive departementer men ennå ikke avklart. Når motivene henviser til at lovforslaget ikke gjør endringer i samarbeidet mellom Etterretningstjenesten og PST innenfor rammen av de respektive tjenesters egne rettsgrunnlag, men ikke samtidig gir de etterlyste avklaringer er dette uheldig og bidrar til uklarehet rundt regelverket.

Slik PST ser det er det forslaget intensjon å regulere all bistand fra Forsvaret til politiet. For så vidt gjelder etterretningsbistanden er det likevel lagt inn en begrensning slik at bistand kun kan skje ved "ekstraordinær innenlandsk sikkerhetstruende virksomhet". Denne terskelen er ikke begrunnet i høringsnotatet. PST finner at begrensningen er uheldig. PSTs oppgaver i hht politiloven kap IIIa er alle rettet mot situasjoner av svært alvorlig art. I den grad PST, som ansvarlig for bistandsanmodning, finner det nødvendig med slik bistand synes det ikke formålstjenlig at det må foretas en ekstra vurdering om hvorvidt situasjonen er "ekstraordinær".

Spesielt utfordrende vil denne begrensningen være der det er snakk om en opptrapping og eskalering av en situasjon. For PST er det avgjørende å forebygge og på et tidlig tidspunkt hindre at alvorlige situasjoner oppstår, og det er avgjørende at alle tilgjengelige ressurser også kan mobiliseres i disse tilfellene. Hvorvidt det kan anmodes om bistand i disse tilfellene er uklart i forslaget.

PST ser at forslaget tar opp i seg det klare og nødvendige utgangspunkt at bistand må skje under PSTs ledelse og kontroll. Det er bra. Det er videre bra, og helt nødvendig, at forslaget presiserer ansvar og rådighet over opplysningene innsamlet ved bistanden. Det knytter seg særlige utfordringer til etterretning for forebyggende formål, og det er en klar forutsetning at de særlige rettssikkerhetsutfordringer dette innebærer håndteres innenfor etablerte normer. PST er underlagt svært strenge regler mht behandling av informasjon. Disse reglene må gjelde også der etterretningsbistand er gitt av Etterretningstjenesten.

Avslutning

Det er et selvfølgelig utgangspunkt at inngrep i borgernes rettssfære skal lovfestes etter en godt forberedt politisk debatt. Gode forberedelser og offentlig debatt er spesielt nødvendig når

inngripende metoder skal benyttes. Vi finner det uheldig at høringsnotatet ikke tar opp i seg sentrale grunnleggende og prinsipielle spørsmål. Dette gjør det vanskelig å gi en fyllestgjørende tilbakemelding og alternative forslag til formuleringer, da grunnlaget for forslaget er uklart.

Det er derfor PSTs konklusjon, på tross av at tjenesten er positiv til lovregulering på området, at forslaget ikke er tilstrekkelig utredet.

Da PST er direkte berørt av forslaget § 8 ber vi om å bli kontaktet for videre arbeid med, og utvikling av, bestemmelsen.

Marie Benedicte Bjørnland